

Vygandas Račkaitis

PALIKĘS ŠVIESŲ ATMINIMĄ

„Galvokite apie mus. Melskitės už mus. Kodėl mes turime išnykti iš jūsų minčių Mes tik išnykome iš jūsų akių. Mes – kitoje kelio pusėje.“ Šie šv. Augustino žodžiai, įdėti į išėjusiųjų Amžinybėn lūpas, labai tinka buvusiam Anykščių Šv. Mato bažnyčios klebonui, Monsinjorui Albertui Talačkai, kurį jau daugiau kaip prieš dešimtį metų palydėjome į Tėvo namus, palaidojome jo kūną Anykščių kapinėse. Tačiau ir bėgant laikui Monsinjoro asmenybės šviesa neblėsta jį pažinojusių anykštėnų atmintyje. Prisimindami atšaukiame jį mintyse iš Anapus, matome prie altoriaus, sakykloje, klausykloje, įvairiuose anykštėnų renginiuose, girdime kalbantį...

Nesu iš tų, kurie yra daug ir artimai bendravę su Monsinjoru Albertu Talačka, negaliu sakyti, kad jį gerai pažinojau. Tačiau ir tie retoki susitikimai bei pašnekesiai įstrigo giliai į atmintį. Monsinjoras buvo apdovanotas charizma patraukti žmogų į šviesą, į gerį. Patraukdavo savo pusėn ir tuos, kurie dėl vieno ar kitų priežasčių buvo nuo bažnyčios nutolę.

Su klebonu Albertu Talačka susipažinau Anykščių knygyne, kur jis dažnai užsukdavo. Tąkart pakalbinęs mane jis pasidžiaugė pradėtomis leisti „Pasaulinės literatūros bibliotekos“ serijos knygomis, užsimezgas šnekai apie vieno ar kito klasiko kūrybą stebino savo giliomis literatūros žiniomis. Malonu buvo išgirsti, kad Monsinjorui patikusi mūsų knyga „Į aukštą kalną“, jį džiugino tai, kad paneigėme peršamą nuomonę apie Jono Biliūno ateistinę pasaulėžiūrą. Atsisveikindamas pakvietė užėiti pas jį į kleboniją, žadėjo parodyti paveikslų kolekciją, savo biblioteką. Po kiek laiko įsidrąsinęs užėjau.

Pirmiausia krito į akis paveikslais nukabinėtos kambarių sienos. Monsinjoras juos rodė, aiškino, minėjo žymių dailininkų pavardes. Neprisimenu dabar, kurį paveikslą rodydamas minėjo, kad pokario metais už kelis červoncus yra jį nupirkęs Rygos turguje iš rusų kareivio. Nors nebuvau dailės žinovas, bet supratau, jog tie XVII–XIX amžiaus užsienio ir Lietuvos dailininkų paveiksai yra meno šedevrai, unikalūs tapybos pavyzdžiai, kuriuos norėtų turėti kiekviena dailės galerija.

Ir Monsinjoro biblioteka stebino sukauptų knygų gausybe bei įvairove. Pamačiau nemažai tokios literatūros, kuri tais laikais buvo mažai kam prieinama, slepiama didžiųjų bibliotekų spec. fonduose. Apsidžiaugiau išgirdęs klausimą, ar nenorėčiau kurių nors knygų pasiskaityti. Taip aš tapau klebono Alberto Talačkos bibliotekos skaitytoju, perskaičiau nemažai man pasiūlytų knygų, lavinusių estetinį skonį, žadinusių mintį, paakinusių dievoieškai. Stasio Ylos memuarai „Žmonės ir žvėrys“, poetiškas jo maldynas, kunigo Jono Staškevičiaus laišakai iš Sibiro, Antano Maceinos „Saulės giesmė“... Tokios šio filosofo sąvokos, kaip „iš gamtos

prabyla Dievas ir per ją Jisai mums apsireiškia“, arba – „įsiklausymas į gamtos kalbą yra jos Kūrėjo supratimas“, man tapo gamtos grožio paieškų imperatyvu.

Jau Atgimimo laikais Monsinjoras tikriausiai ne atsitiktinai, o norėdamas atverti akis apie slaptos ir neišvestos okupantų kariuomenės veiklą pasiūlė paskaityti labai įdomią knygą – Liudo Dovydeno „Užrašus“, kur rašoma apie įvairias kagėbistų pinkles, jų užverbuotus agentus net pirtyse, vaikų darželiuose... Monsinjoras buvo prasitaręs, jog jį liūdina ir neramina kai kurių kunigų veikla, paverčianti bažnyčią tarsi koku ritualinių paslaugų biuru. Galimas dalykas, kad į kunigų seminariją buvo siunčiami ir tokie jaunuoliai, kurie turėjo tarnauti ne tik bažnyčiai.

Albertas Talačka buvo ne tik kunigas, bet ir Lietuvos pilietis, anot rašytojos Bronės Buivydaitės – „tikras lietuvis, kuris vertesnis už auksą“. Jis, kaip ir šviesuolis mūsų tėviškėnas kunigas Stasys Yla, buvo įsitikinęs, kad tėvynės meilė yra viena iš krikščioniškųjų dorybių. Bažnyčia Lietuvoje neturėtų būti kosmopolitinė; kaip liudija istorija, mūsų bažnyčia visada buvo tautiškumo sergėtoja. Monsinjoras yra užsiminęs, jog 1918 metais atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, vyrai rinkdavosi bažnyčių šventoriuose ir iš ten išeidavo savanoriais į Lietuvos kariuomenę.

Mums buvo įprasta matyti kleboną Albertą Talačką Sąjūdžio mitinguose, kultūros renginiuose. Įsimintiną kalbą jis pasakė prie Kultūros rūmų gausiai susirinkusiems anykštėnams tądien po Sausio 13-osios nakties įvykių. Tie emociingi ir įtaigūs žodžiai turbūt ir liko niekieno neužrašyti.

Vargu ar įmanoma būtų suskaičiuoti, kiek Albertas Talačka, klebonaudamas Anykščiuose, yra aplankęs šeimų, ligonių, kiek pakrikštijęs vaikų, sutuokęs porų, palydėjęs į amžinąjį poilsį žmonių, kiek pašventinęs paminklų, kryžių. Visur jis buvo laukiamas, gerbiamas. 1991 metų vasarą Monsinjoras pašventino ir prie mūsų sodybos pastatytą kryžių, pabendravo su gausiai susirinkusiais mūsų gentainiais, pašnekino ir pačius mažiausius. Tos šventės akimirkos liko ir nuotraukose.

Meną, kultūrą Monsinjoras Albertas Talačka laikė labai svarbiu sielovados komponentu. Nebuvo abejingas ir mokslui. Net buvo įkūręs Anykščiuose Lietuvių katalikų mokslo akademijos narių grupelę. Tačiau prieš keletą metų ši mūsų grupelė iširo, nes Vilnius pareikalavo tokių nario mokesčių, kurie įmanomi tik profesorių ir akademikų kišenėms...

Negalėjo neimponuoti Alberto Talačkos besąlygiškas atsidavimas dvasininko pašaukimui, jo erudicija, vidinė kultūra, tikram inteligentui įgimta būtinybė šviesti ne tik pačiam, bet ir kitus šviesti. Taigi Monsinjoras buvo autoritetas, pavyzdys ir vedlys į šviesą, į tiesą.

Dar norėčiau papasakoti apie vieną su Monsinjoru Albertu susijusį ir atmintin įstrigusį epizodą, kuris mane nepaprastai nustebino. Tą žiemos dieną po šv. Mišių kartu su Monsinjoru ėjau į

kleboniją pasirinkti lektūros. Įžengus į kiemą, jis liepė man stabtelėti, o pats nuėjo priebučio link, kur buvo lesyklėlė. Tuoju nežinia iš kur atsirado kelios zylės. Viena nutūpė ant ištiestos Monsinjoro rankos, antra ant peties, o kitos skraidė aplink galvą. Kaip gaila, kad tada neturėjau po ranka fotoaparato. Apie Oskaro Milašiaus bičiulytę su paukščiais Paryžiaus parkuose buvau skaitęs, bet tuo nelabai patikėjau. O dabar savo akimis pamačiau tokią draugystę. Lesink nelesinęs tuos laukinius paukštelius, bet jie vis tiek nepasitikės žmogumi, tau ant rankos nenutūps... O čia kaip šventam Pranciškui!.. Nuo tada pradėjau manyti, kad Monsinoras Albertas Talačka yra apgaubtas gerumo auros, kurios spinduliavimą jaučia ne tik žmonės, bet ir visa Dievo kūrinija.

Vygandas Račkaitis